

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

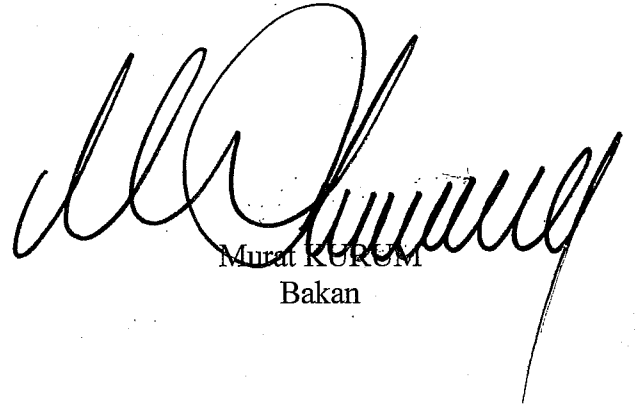
Sayı :30824082-610-3 41 8461
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

12 Nisan 2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA.

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

- Liste (6 Adet, 6 Sayfa)
- Cevap Yazısı (51 Adet, 93 Sayfa)

İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN MURAT ÇEPNİ'NİN
TBMM 7/59278 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE AİT
SORULAR VE CEVABI

7/59278 GK-110

SORULAR

Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) verilerine göre, Türkiye, Avrupa'dan en çok plastik atık ithal eden ülkedir. Çin'in 2018 yılında plastik atık alımını yasaklamasının ardından, Avrupa'nın atık ihraç ettiği ülkeler listesinde ilk sıraya çıkmıştır. Avrupa ülkelerinden Türkiye'ye gönderilen plastik atıkların miktarı 2004 yılından bu yana 196 kat artmıştır. Avrupa'dan 2020 yılında 656.960 ton plastik atık ithal edilmiştir. Bu atıkların 209.642 tonu sadece İngiltere'den gelmiştir. İthal edilen plastik atığın yüzde 60-70'ini geri dönüşümle hammaddeye çevirmekte, kalan dönüşümü imkansız plastiği ise kontrolsüzce çevreye atılmakta ya da yönetmeliklere aykırı şekilde yakılarak bertaraf edilmektedir.

Greenpeace, 15 -16 Nisan 2021 tarihinde, içeriği belirsiz ve kontamine olmuş plastiğin çevreye dökülmesinin ve açıkta yakılmasının, insan ve çevre sağlığı üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla; Adana il sınırları içerisinde, çoğunluğu İngiltere ve Avrupa Birliği ülkelerinden ithal edilen plastik atıkların yasa dışı olarak dökülerek, açıkta yakıldığı 5 farklı lokasyondan; Çukurova/Karahan, Seyhan/Kuyumcular ve Yüreğir/İncirlik (2 atık bölgesi) toprak, kül, su ve nehir dibi çamuru örneklerini Greenpeace Araştırma Laboratuvarı'nda incelenmiş ve plastik atıkların zehir saçtıklarını, havaya, toprağa ve su varlıklarına telafisi imkansız zararlar verdiği ortaya koymuştur. Toprak ölçümlerinde, kirlenmemiş toprağa göre 400.000 kat fazla kimyasal tespit edilmiştir. Numuneler, tespit edilen zehirli organik kimyasalların yanı sıra yüksek konsantrasyonlarda çeşitli metal ve metaloidleri de içermektedir.

Toprak ve kül örneklerinde, kanser gibi ciddi sağlık problemleri yarattığı bilinen ve vücutta birikerek uzun vadede bir çok hastalığa neden olan klorlu dioksin ve furanlara yüksek düzeylerde rastlanmıştır. İncelenen lokasyonlarda tespit edilen dioksin ve furan miktarları şimdiye kadar Türkiye'de toprakta tespit edilen en yüksek düzeydedir.

Bu organik kirleticiler, toprakta uzun süre kalmakta, yerüstü ve yeraltı su varlıklarında doğrudan ve dolaylı olarak kirlilik yaratmaktadır. Bu kirliliklerin flora, mikroorganizmalar dahil fauna ve insanlar üzerinde tehlikeli etkiler yaratma potansiyeli söz konusudur. Kurşunun kanda bilinen hiçbir güvenli düzeyi olmayıp maruz kalan insanlarda zihinsel engelliliğe neden olduğu bilinmektedir.

Numunelerde tespit edilen klorlu dioksin ve turanlar (poliklorlu dioksinler ve turanlar: PCDD/Fter), ağır metaller, poliklorlu bifeniller (PCBTer), polisiklik aromatik hidrokarbonlar (PAHTar), bazı uçucu organik bileşikler ve bazı alev geciktiriciler zehirli kimyasallardır. Bilimsel araştırmalarda, bu kirleticilerin kanserden, akciğer hastalıklarına pek çok ciddi sağlık sorununa neden olduğu ve sinir sistemini etkilediği tespit edilmiştir. Halkın, Anayasada tanımlanan sağlıklı ve dengeli çevrede yaşama ve yaşam hakkının korunması için Adana'da plastik atıkların yönetmeliklere uygun olmadan depolanması ve yakılması sonucu ortaya çıkan zehirli kimyasallar ve ağır metallerin neden olduğu çevre ve halk sağlığı sorunlarına bir an önce etkin çözümler üretilmelidir.

Bu bağlamda:

1-Greenpeace araştırmaları sonucu; Çukurova/Karahan, Seyhan/Kuyumcular ve Yüreğir/İncirlik çöp döküm ve açıkta yakım alanlarından alınan atık plastik parçalara ait numunelerin çok çeşitli zehirli organik kimyasalların yanı sıra, nispeten yüksek konsantrasyonlarda çeşitli metal ve metaloidleri içerdiğinin tespit edildiği Bakanlığınızın bilgisi dahilinde midir? Bu alanlarda Bakanlığınız gerekli inceleme ve araştırmaları yapacak mıdır? Araştırma sonuçları kamuoyu ile paylaşılacak mıdır?

- 2-Adana ili sınırlarında atık plastikler ve atıkların yanması ile oluşan küller bertaraf edilmekte midir? Atıkların bertaraf işlemleri çevreye ve halk sağlığına zarar vermeden yapılmakta mıdır?
- 3-Adana ilinde temizlenmeyen atıkların ve küllerin; rüzgar, güneş ve yağışların etkisi ile toprağa ve su varlıklarına vereceği zararlar tespit edilmiş midir?
- 4- Plastik atıkların Adana'ya yasa dışı yollarla getirildiği ve yakıldığı iddiaları araştırılmış mıdır? Kaçak olarak plastik atık yakan işletmeler tespit edilmiş midir? Bu işletmelere ne gibi yaptırımlar uygulanmaktadır?
- 5- Plastik atıkların Adana'ya kaçak olarak getirilmesi ve yakılmasında görevini ihmal eden kamu görevlileri için soruşturma başlatılmış mıdır?
- 6- İngiltere'den Türkiye'ye ihraç edilen plastik atık miktarı 2021 yılında getirilen atık ithalatına ilişkin kısıtlamaya rağmen neden 10 kata yakın bir oranda artmıştır?
- 7- Resmi kayıtlara göre, Adana'ya kaç ton plastik atık getirilmiştir? Bunların kaç tonu geri dönüşüme tabi olmuştur? Dönüştürülemeyen plastik atıklar takip edilmekte midir?
- 8- Plastik atıkların ve küllerin çevreye, tarım alanlarına, su varlıklarına ve halk sağlığına verdiği zararlar konusunda Adana halkı bilgilendirilmiş midir? Bu konuda Tanm ve Orman Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile işbirliği yapılmakta mıdır?
- 9- Halkın sağlıklı ve dengeli çevrede yaşama hakkı için, plastik atıkların neden olduğu zehirli kimyasalların toprağa, havaya, su varlıklarına vereceği zararların engellenmesi amacıyla plastik atık ithalatını yasaklamak için çalışmanız var mıdır?
- 10-Türkiye genelinde Adana'da olduğu gibi plastik atıkların yasa dışı yollarla depolandığı, yakıldığı başka alanlar tespit edilmiş midir? Bu konuda ne gibi çalışmalarınız vardır?

CEVAP

Adana İli'nde ulusal basında yer alan "Greenpeace: İngiltere'den Türkiye'ye ithal edilen plastik atıklar, zehirli kimyasallar saçıyor" başlıklı haber kapsamında Bakanlığımız tarafından, Greenpeace tarafından koordinatları belirtilen alanlarda 12-13.02.2022 tarihinde incelemeler gerçekleştirilmiştir.

Bu kapsamda Greenpeace tarafından koordinatları belirtilen 10 adet sahada yapılan incelemeler neticesinde;

İncirlik Üssü mahallesi Damgalı Hüyüğü civarı ve Karahan mahallesi Rüzgarlı Tepe yolu üzerinde olmak üzere iki adet sahada çeşitli plastik içerikli bakiye atıklar (*İşlenmek üzere atık işleme tesisine kabul edilen atıklardan işlenemeyen veya işleme sonucunda geriye kalan atıklar*) tespit edilmiş, bu alanlarda herhangi bir atık vb. yakma olayı gözlenmiştir. Adana Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü ilgili Belediyeler ile temasa geçerek bu alanlardaki atıkları kaldırılmasını sağlamıştır. Yenidam Mevkii İsimsiz Yol güzergahı ile Kuyumcular mahallesi Tapan Tepe yolu üzerinde de boş alana inşaat/hafriyat atığı döküldüğü, bu alanlarda da herhangi bir atık vb. yakma olayına rastlanmadığı tespit edilmiştir.

Söz konusu sahalardan, 08.06.2010 tarihli ve 27605 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik kapsamında numuneler alınarak analizi yapılmak üzere Bakanlığımızın Çevre Referans Laboratuvarı'na teslim edilmiştir. Analizlerin tamamlanmasına müteakip 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili mevzuat kapsamında gerekli iş ve işlemler yapılacaktır.

2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna istinaden çıkarılan diğer meri mevzuat hükümleri uyarınca, yalnızca geri kazanım faaliyeti gerçekleştirilmesi amacıyla atık ithalat izni verilen atık işleme tesisleri ve atıkların ulaştığı geri kazanım faaliyeti gösteren tesisler, atıkların Türkiye gümrük bölgesine gireceği sınır gümrük idaresinin bulunduğu 17 İldeki 27 ihtisas gümrük kontrol noktasında incelemeler başta olmak

üzere, bu atıkların ülkeye girişinden itibaren yurtiçinde toplanmasından taşınmasına ve geri kazanımından prosesin kaçınılmaz sonucu olarak ortaya çıkan bakiye atıkların bertarafına kadar olan tüm süreçte, Bakanlığımız ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüzde görevli denetim personelleri tarafından sürekli olarak ve titizlikle denetlenmektedir.

Mevzuat hükümleri kapsamında; atıkların ithalat için uygun olup olmadığı başvuru belgeleri ve fiziki kontrol sonuçlarına göre değerlendirilmekte ve atıkların ithalatı yasak olan atık listesinde yer alıp almadığı, başka atık ya da malzemeler ile karışıp karışmadığı, kirli kontamine ve tehlikeli atık grubunda olup olmadığı, yasaklı veya diğer atık kodları/GTİP tarife kodları altında ülkeye girişinin yapılıp yapılmadığı kontrol edilmekte, gerekli görülmesi halinde de atığın tehlikeli madde ile kontamine olup olmadığına dair elementel analiz yaptırılmaktadır. Bu doğrultuda; Bakanlığımıza ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüze ulaşan tüm şikayetler ihbar niteliğinde kabul edilerek, gümrük kontrol noktalarında, geri dönüşüm tesislerinde ve atıkların işleme tesislerine ulaştığı ana kadar olan her yerde gerekli inceleme ve denetimler yapılmakta olup, çevre kirliliğine yol açan atık üreticilerinin ve/veya atık ithalatı gerçekleştiren firmaların tespit edilmesi durumunda Mevzuatımız çerçevesinde gerekli iş ve işlemler yapılmaktadır.

Yapılan kontrol ve incelemeler neticesinde; ithalatı uygun bulunmayan atıklara onay verilmemekte olup, kota aşımı yaptığı veya Mevzuata aykırı bir şekilde geri dönüşüm faaliyeti gerçekleştirdiği tespit edilen tüm tesislere de Çevre Kanununun ilgili maddeleri gereğince idari yaptırımlar uygulanarak Geçici Faaliyet Belgesi/Çevre İzin ve Lisans Belgesi ve bu belgeye esas olarak ithalat yapmasına izin verilen Atık İthalatçısı Kayıt Belgesi iptali yapılarak faaliyetten men kararı verilmekte ve ithalata uygun olmadığı tespit edilen atıklara ilişkin de "Mahrece İade Kararı" alınarak ilgili ülkeye geri gönderilmesi sağlanmaktadır. Bununla beraber, çevreyi kirlettiği tespit edilen işletmeler/kişiler hakkında da Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uyarınca Cumhuriyet Savcılıklarına suç duyurularında bulunmaktadır.

Gümrük bölgelerinde yapılan denetimlerin yanı sıra özellikle Adana ile ilgili uygunsuz atık ithalatı ve bertarafı üzerine çıkan haberler üzerine Bakanlığımızca geri kazanım konusunda faaliyet gösteren 133 işletmede çevre denetimi yapılmış, 29 tesisin faaliyeti durdurulmuş, yaklaşık 7 Milyon TL idari para cezası uygulanmıştır.

Bu doğrultuda, Adana İlinde bulunan geri kazanım ve toplama ayırma tesisleri de dahil olmak üzere, atık işleme tesislerin bulunduğu tüm illerde gerekli denetimler ve ithalat kontrollerinin titizlikle gerçekleştirilmesi ve uygun olmayan atıkların iade edilerek, Mevzuata aykırı faaliyet gösteren tesislerle ilişkin olarak da gerekli işlemlerin yapılması hususunda Taşra Teşkilatımız talimatlandırılmıştır.

2018 yılından günümüze kadar Bakanlığımız ve Taşra Teşkilatımız tarafından atık bertaraf ve geri dönüşüm tesislerine yönelik 26.962 adet denetim gerçekleştirilmiş olup, Çevre Kanununa aykırı faaliyette bulunduğu tespit edilen işletmelere de toplam 298.622.584,87 TL idari para cezası uygulanmıştır.

İngiltere'den ülkemize ithal edilen plastik atık miktarı verilerine bakıldığında; 2020 yılında 201 bin ton ithalat yapılırken, 2021 yılında 130 bin ton ithalat yapıldığı görülmektedir. Önergede bahsedilen 10 kata yakın artış gerçeği yansıtmamaktadır.

Bakanlığımız tarafından yürütülen Sıfır Atık projesinin yaygınlaşması ile kaynağında ayrıştırılmış atıkların ve iç piyasa toplama oranlarının artmasıyla atık ithalatında dışa bağımlılığın azaltılması hedeflenmektedir.

Atık Yönetim Uygulaması (ATYÖN)/Mobil Atık Takip Sistemi (MoTAT) ile tehlikeli atıklar atık üreticisi tesisten başlayarak atık işleme tesislerine kadar, atık yüklü araçlardaki mobil cihazlar vasıtasıyla çevrimiçi olarak (anlık verilerle) izlenmektedir. 2021/9 ve 2021/16 sayılı Atık İthalatı Uygulama Genelgeleri ile ithal edilen plastik atıkların gümrük işlemlerinden sonra atık işleme tesisine gönderimindeki taşıma süreci de MoTAT kapsamına alınmış olup, söz konusu atıkların taşıma işlemleri 2021/25 Sayılı Genelge ile MoTAT dahilinde sürdürülmektedir. Atık işleme tesislerine kabul edilen atıklara uygulanan işlemler MoTAT ile entegre çalışan çevrimiçi yazılım olan Kütle Denge Sistemi (KDS) üzerinden izlenmektedir. MoTAT ile gerçekleştirilen taşıma işleminin onaylanmasıyla, taşınan atık işleme tesisinin stoğuna otomatik olarak eklenmektedir. KDS uygulamasından, atık stokları, geri kazanım faaliyeti neticesinde üretilen ürünler ile üretimde kullanılan katkı ve çıkan fire bilgisini içeren kütle-denge bilgisi çevrimiçi olarak gerçekleştirilen bildirimlerle kayıt altına alınmaktadır. Bu kapsamda, Genelgenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Atık Yönetim Uygulaması (ATYÖN)/Mobil Atık Takip Sistemi (MoTAT) üzerinden 212 bin ton plastik atığın güvenli bir şekilde taşınarak geri kazanım/bertaraf tesisine gönderimi kayıt altına alınmıştır.

Adana'da yasadışı olarak çevreye dökülen ve yakılan plastik atıklardan bahsedilmekte olup, çöp döküm alanlarından alınan toprak, kül, su ve tortu numunelerinde kanserojen maddeler olan dioksin ve furanlara rastlandığı ifade edilmiştir. "Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik" in "Ek-2: Kirlilik Gösterge Parametreleri Listesi, Potansiyel Toprak Kirleticiler Faaliyetler ve Faaliyete Özel Kirlilik Gösterge Parametreleri-Tablo 1. Kirlilik Gösterge Parametreleri Listesi" kapsamında, Adana İlinde verimli toprakların kanserojen maddelerle kirlendiği iddialarının araştırılması amacıyla 16.02.2022 tarihinde söz konusu bölgeden 33 toprak numunesi alınmış olup, analiz çalışmaları devam etmektedir. Analiz sonuçlarına göre gerekli işlemler tesis edilecektir.